

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik izide Danica dan poprej.

Tečaj XXII.

V Ljubljani 15. vinotoka 1869.

List 42.

Na Golgati.

I.

Stoji tam križ na Golgatni višavi,
Na njemu visi Kralj nebes in zemlje,
Nedolžno Jagnje, ktero greh odjemlje
Svetá, ter z ranami vse rane zdravi.

Po križu lije potok že kervavi,
Zveličar že v mukah trese se, pojemlje;
On zre v daljavo, bleda ko objemlje
Mu smert telo, kaj vidi še v daljavi? —

Oj tebe, grešnik! — huj' kot zvér nemila,
Ki nikdar križu bližati se nočeš,
Za Jezusa ker nimaš nič čutila!

On milo gleda na-te še raz znamenja
Rešivnega, — umira; — ti ne jočeš; —
Oh tvoje serce terje je od kamnja!

II.

Pod križem Mati britke solze joka,
Zdihuje, moli, milo oči vpira
Na križ, in meč se v serce ji zadira.
In rana vanj se seka pregloboka.

Na križu vidit' milega Otroka —
Od tod vsa žalost Materi izvira;
Objema križ, kjer sveto Dete umira,
Ki ne doseže Ga več njena roka.

Al preklin'vaje rabeljni vadjajo
Za suknjo Križanega tam na strani; —
Za tožno Mater nihče se ne zmeni. —

Le tvoji grehi, grešnik! to ravnajo:
Edino greh Marijo, Sina raui,
Ki ne pustiš ga; po nobeni ceni! — Radoslav.

Credo zavelje kristjana v sedanjih časih.

(Msgr. Dr. Gaume.)

(Dalje.)

V. Druga težavnost.

Uničenje poganstva.

1. Kakor se je priljubilo judom judovsko verstvo, tako je poganom na serce priraslo vražno verstvo pogansko. Da je njihova navisnost na bogočastje nar viši stopnjo dosegla, pridružil se je verskemu čutilu še močen nagon strasti. Malikovanje namreč nikakor ni zatiralo strastnih razujzdanosti človeških, marveč jih je le pospeševalo in gladilo dovolivši vse, kar je grešnega človeka mikalo. Duhu niso nakladali, da mora upogniti svoj napuh pod jarem neprezirljivih skrivnosti. Nihče, nobena veljavna oblast mu ni vrivala verstvenega vodila, ki bi mu ne bilo po godu.

2. Kakor je bilo razpreženo versko mnenje, ravno tako niso v vojnice devale нравstvenega obnašanja nikakoršne ostre postave, človeku je bilo prosto vse, česar koli je serce pozelelo. Nesramne razujzdanosti, v ktere človeka popačeno nagnjenje z tako silo vleče, bile so dovoljene, še celo v časti; večkrat so jim bile še častne darila določene. Pa kaj še več! Posvečene z zgledom njih malikov, bile so poganu nekako v dolžnost. Ostudne nesramnosti so bile jedro skrivnosti ali misterij Baha, Cibebe in Venere. Postaviti se v javno oskrunjenje, bilo je večkrat toliko kakor spoznavati pogansko vero.

3. Misel na prihodnje življenje ni prigrnjevala nasladnosti in tako imenovanega vživanja življenja. Večina poganov mislila je o smerti, da se umreti pravi: poverniti se v nič. Nar modrejši nevernikov so čenčali o potovanji duš iz ene reči v drugo . . . V tartar (pekli), kterege so sem ter tje imeli za večnega, primerjali so le nektare grozovitne hudodelnike, ki so se s takimi hudodelstvi oskrunili, ktere se že tako gnjusijo človeku in se jih ni treba močno varovati. Drugačne razujzdanosti po njih misli niso zapirale pota v elizejske pokrajine.

4. Tudi pogansko malikovanje je bilo kaj zvabljivo in je človeku ravno tako vstrezalo, kakor prosto verstvo in prosto нравstvo. Bogove so častit hodili v prekrasne svetišča. Odlično opravljeni obredni služabniki darovali so krasno okinčane in ovenčane živali. Mladenči in device v belih, dolgih, s cveticami ozališanih krilih pomagali so jim postrežno.

Cari, konzuli, starašini z leskečimi znamenji svoje dostojnosti poviševali so s svojo nazočnostjo krasoto obredov. Zrak je bil napolnjen s sladkimi vonjavami. Nar lepši glasovi nar lepoglasniši nastroji strinjali so se s čarovno, vbrano glasbo. Po žertovanji prišle so na versto slovesnosti, plesi, igre, boji gladijatorjev, javne razsvitljave, opanljive gledišne predstave. — Skoraj polovica leta bila je v Romi takim slovesnostim posvečena.

5. Pemisliti je pri tem, da je to, že samo na sebi tako lahko verstvo pospeševalo vse, kar more pridobiti veljavo kacemu verstvu. Bilo je ljudém kakor prirojeno, spoštovali so ga kot naj draži dedšino svojih očetov. Ljudstva so menile, da je njih sreča nanj zastavljena, nanj so naslanjali mesta in deržave. Bilo jim je tako drago, da so se z večji gorečnostjo borili zanj, kot za svoje življenje.

6. To verstvo je bilo tako starodavno, da se je njegov začetek zgubljal v temoti časov. Mislili so, da je tako staro, kakor svet, da so bogovi njemu začetniki. Veki, rodovi so zanj kričali. Nar slavniji govorniki so se maševali za razžaljenja, ktere so se mu prederzno godile. Vojni poveljniki in nar ponosniši zmagovavci

niso si upali v vojsko, ako niso poprej slovesno prosili pomoči malikov; in ko so se zmagovavno povernili, so obešali v njihovih svetiših lovore zmage.

7. K temu prištevaj razdraženje malikov, s kakoršnim se je ljudem žugalo, neštevilne slepila, navidezne čudeže, malikom po krivo pripisovane dobrote itd., kar pisavec bolj drobno popisuje.

Sibilske bukve obetale so Romi večno vladarstvo čez svet, dokler se bo ravnala po starih šegah, in mesto je z vneto gorečnostjo skušalo ohraniti verstvo, katero mu je zagotavljalo veliko bodočnost.

Tako so se poganjali bogovi in ljudje, nebo in zemlja, da bi se le poganstvo utrdilo in ohranilo. (Koliko moč tedaj, v resnici božjo moč je moralo imeti keršanstvo, da je premagalo te vterjene in tako silno vkošenjene gnjusobe in ostudnosti! Keršanstvo je Božje delo.)

VI. Tretja težavnost.

Začetek keršanstva.

1. Uničiti judovsko in pogansko verstvo bilo je prvo, pa še lažji opravilo, ali sestaviti na razvalinah njunih keršanstvo, to je drugi in sicer veliko težji del velikanske naloge.

Kaj je keršanstvo?

Češenje Križanega iz Judeje, ki se na vsih altarjih sveta časti kakor večni Bog in je spodrinil povsod mogočnega jova (jupitra). To pa se je zdelo judom in poganom nar grozovitniši bogokletstvo, sramotenje pameti, neumnost. To verstvo se je še takim, ki mu nikakor niso bili sovražni, zdelo novo, zaničljivo in nesramotno, in mislili so, da si bo samo sebi zapiralo pot s sramotno smertjo svojega začetnika, z nizkim stanom prvih oznanovavcev, ki niso poslušali slovečih posvetnih modrijanov.

2. Ogromno število judov in poganov je pa keršanstvo prav naravnost čutilo. Zakaj v njem je zoret prišla na beli dan strahovita prikazen vesnice, one toživne resnice, katere se člopek boji kakor biča, ker ona pogublja dela teme, ker mu nadleguje s svojo nepriznanašljivo svitlobo, ker ga preganja z grizljeji vesti. Kako velik je moral biti strah, groza in besnost vsih onih ljudi popačenega serca, s katerimi je bil svet napolnjen? Kaj jim je bilo začeti, ko so morali viditi, kako si ta mogočna kraljica svoje sebi poropane pravice zmagovalno zopet osvojuje!

3. Če je bil mož nar slavniji modrijan, če je bil Sokrat obsojen popiti kozarec strupa le zato, ker se je derznil, kakor pišejo, le eno samo resnico v spominu razbuditi, kako bo svet one v svoje naročje vzel, ki so vse resnice na glas, očitno oznanovali, s tako priterjeno veljavnostjo, da jih noben ugovor ni mogel omajati!

Zato se je bilo po čudni naključbi ob enem nevedno ljudstvo in bistrourno modrijanstvo zarotilo vse žile nategniti, da se keršanstvo v kali zatare.

4. Pri tem si je bilo pa keršanstvo tudi še samo sebi nekako na poti... Čudno je to, pa vendar res. Glejmo vero keršansko; v nji je polno nezapopadenih skrivnost, ona oznanja Križanega Boga, enega samega Boga in tri osebe v Bogu, večlovečenega Boga, rojenega od Device, Boga, ki se daje v hrano pod podobo koščka kruha, v pijačo pod krilom nekoliko kapljic vina — in veliko tacihi verskih nauk, ki se na prvi hip nepametni zdé pameti. Kdor je hotel pokristjaniti se, moral je vse te verske nauke sprejeti in ne besedice ugovarjati, moral jih je verjeti s takim prepričanjem, da je bil pripravljen še celo življenje dati zanje; ako pa ne, pričakovati mu je bilo na koncu življenja večno

pogubljenje. (Koliko moč tedaj — prava božja moč, moč resnice je v keršanstvu, da je take teže premagalo in jih premaguje!)

5. Oziroma na nrafski nauk strašilo je keršansko verstvo z oostrostjo in zatajevanjem samega sebe. Oostrašljivo je bilo keršanstvo zavoljo oostrosti: ne le da bi pogubljalo le kazni vredne djanja, prepovedovalo je celo besede, poglede, nar manjši gibljeje, če so bili nasproti kaki čednosti, katero je oznanovalo. Oznanovalo je pa vse čednosti. Seglo je v globočino serca, poiskalo nar tankejši grešno koreninico in jo brez usmiljenja izrovalo...

(In kakor je bilo v začetku, tako je zdaj; keršanstvo hoče čisto vero in čisto življenje, zakaj svet je Bog, ki je vstanovil edino pravo vero.)

Slovensko narodno-klerikalna stranka.*)

Kaderkoli naleté liberalci pri svojih namerah na znatne težave, katere jim nastavlja slovenska stranka, vpijejo in sklepajo nad narodno klerikalno stranko, ker so čisto brez vsakih drugih tehtnih razlogov.

Neznansko veliko je storila o tej reči „Marb. Ztg.“ odkar ji je bil vrednik dr. Wiesthaler, pa tudi pod sedanjim vredništvom, ter je prav malo številka tega lista, ki niso zabeljene s krepkim tim izrazom. Ima pa ta kremljica čudno čarovno moč, da zamore prav odločne narodnjake spraviti iz vojnici, ki zapusté raji narodno stalo, da bi le tudi oni ne bili „klerikalci.“ Ker je slednjič beseda ta že slehernemu bezničarju na jeziku, da si ji ne vé pravega pomena, mislim, da se splača trud, ako poišemo pravo korenino tej kremljici.

„Klerikalna stranka slovenska,“ to se pravi: vodniki stranke slovenske so z duhovstvom (klerus) v oziru narodnem enih misli, da derži tedaj duhovstvo v narodom, da je narodno. Ako tedaj to nemško liberalce tako v oči zbada, dajo sami razločno poznati, da jim je prav za prav na poti duhovstva socijalna moč, in kako dobro bi jim delo, ako bi se jim posrečilo narodnjake ločiti od duhovstva, ter z umetnim razdorom oslabiti stranko slovensko. Poglejmo reč natančneje. Dokaz se ne potrebuje, da je duhovstvo spodnjega Štajera narodno s sijajno večino. „Je pa mar to duhovnom nečast, ali nasprotuje to — kakor nemški liberalci po svetu trobijo — pravemu duhovskemu poklicu.“ Razločujmo, in sprejmimo logične posledice. Ljudstvo more bivati v tacihi razmerah, da je kar naravnost dušnim pastirjem dolžnost, z višjih keršansko-cerkvenih obzirov braniti tudi narodne pravice ljudstva, kolikor se to strinja s poklicem duhovstva. Poljsko duhovstvo p. se bori proti Rusiji po vsej pravici za poljsko narodnost, dobro vedoč, da porusovanje poljskega naroda ni mogoče brez ruskih učilnic, in te — saj kakoršne so sedaj razkolniško-tankovestne misli in načela ruskih vladnih krogov — se ne dajo misliti, da bi ne oslabile in konečno ne vničile katoliške zavesti in vere. Zato je imel prav „Volksfrd.“ št. 2, l. 1868 pisaje: „Poljci vejo, da je zvestoba do katoliške cerkve tudi bramba njihovi narodnosti, in ko preganja petrograjska vlada cerkev, da tako vdari po sovražnem polonizmu samem.“

Res je tako; ruske učilnice trosijo razkolniško mišljenje in marsiktere katoličana zmaga slednjič tudi mastna služba, ktera mu je na ponudbo, ako se voljnega skaže vladi.

Na ruskem Poljskem se gotovo nič ne more očitati duhovstvu zastran tega, da brani ustmeno in pisмено tudi narodno stvar, kajti dobro vé, ako se ugonobi na-

*) Iz „Grazer Volksbl.“

rodnost, da zgine tudi duhovna izolika, s to pa, ako je stiska od zgorej, se zatira tudi katoliška zavest.

Če je dalje majhni drobec velikega naroda na tem, da popolno zgine v tuji narodnosti, ter zgubi lastnijo svojo, ne bo gotovo nihče katoliškemu duhovstvu v nečast, marveč v čast prišteval, ako se trudi braniti ljudsko lastnijo, na katero se ima nebeška resnica kakor cepič nastaviti in pa boriti se, kolikor je moč, da se ne pripravi ob narodnost svojo, to je, da se ne raznaravi. Dobro tedaj tudi umemo, kako hvali „Volksfrd.“, št. 97, 12. letnika v nekem dopisu iz „Rh. Volksbl.“ nemško duhovstvo v Luksenburgu, da je „posebno močna podpora nemškega življa“ v Luksenburgu. „Katoliško duhovstvo“ — pravi dalje dopisnik — „podpira in pospešuje že leta in leta nemško bitje in življenje, kakor noben drugi oddelek prebivavstva ne... Ne enkrat, temuč stokrat so mi (dopisniku) zagotovili duhovni, da ni nič nravi njim zročene čede nevarnišega in hujšega, kakor razširjajoče se francostvo, pa da se mora z vso močjo na to delati, da se nemštvo po deželi vedno terdneje vkoreninjuje.“ Nemško duhovstvo tedaj je terdno narodno, pa to mu je čast, ker vidi naj večjo nevarnost za vero in nramnost, ako se zbrše ljudstvu nemška lastnija.

Če je tedaj slovensko duhovstvo na spodnjem Štajarskem kakor tudi drugod narodno, čimu je, in kako se dá opravičiti prizadevanje njegovo? Slovensko duhovstvo iz ljudstva, za ljudstvo in sredi njega delajoče, vé in čuti, da je ponemčevanje v šoli in v javnem življenji potisnilo ljudstvo pod poveršje splošne olike zahodne Evrope. — Ranjki knezoškof Cengerle so djali prav modro: „da je človek v resnici pobožen, treba je, da nima le serca ampak tudi glavo.“ Pristavimo temu še: da je človek z veseljem prepričan katoličan, je duhovna olike neogibna potreba, posebno sedanji čas, ko se stavijo druge vprašanja katoličanom, kakor v času preganjanja kristjanov. Keršanstvo krije ideje, ktere, ako jih človek sprejme, zopet čoveka vsega sprejmejo, (prešinejo), tako da je notranje bistvo njegovo keršansko, da misli keršansko in stoji neomajljivo prepričan v zvestobi svoji, naj zroji tudi še močnejša opozicija zoper katoliško cerkev, kot je v naj novejši čri na Avstrijskem. Kako pa je vcepiti ljudstvu te ideje, ako se dušno pritiska k tlam, kakor žali Bog ljudstvo na spodnjem Štajarskem, in to vsled politike, ki je nameravala na veliko Nemčijo, in le višji krogi so nalosani z napol nemško oliko, tako, da ta oddelek prebivavstva more sicer čitati nemško časopisje, blebetati za drugimi neumne kremlje; ni pa zmožen umeti temeljnega slovenskega uka, naj si je pismen ali ustmen, ker mu primanjkuje splošni olike potrebno jezikovo znanje. Je tedaj ljudstvo razun turških podjarmenikov, v Evropi morebiti edino, ktero se od prvega podučevanja v ljudski šoli pa do vseučilišnega uka nikoli ni odgojevalo in likalo naravno, to je, v maternem jeziku, in bi se tudi v prihodnje ne, ako bi se spolnile želje naših nemških liberalcev, — saj verh in cvet olike — kakor nezapopadljivo mislijo — je Slovencem v tem, da se nemščine učé.

(Konec nasl.)

Čertice iz življenja sv. Očeta Pija IX.

(Spisuje A. Zakotkarjev.)

V. Pija IX veseli in britki dnevi.

Ker se je volitev zaradi mnogih obredov še le zvečer doveršila, in sicer tako nenadno, tako čudovito, kakor smo videli — ni bilo nikakor moč pripraviti vsega potrebnega, da bi se bilo še tisti večer, kakor je bila sicer navada, ime novoizvoljenega papeža po mestu razglasilo in se še tisti večer Pij IX očitno pokazali brez-

številni željno čakajoči množici. Zato se je ta slovesnost preložila na drugo jutro. — Pač je bilo sv. Očetu tesno pri sercu, ko so se ta večer pervikrat čutili očeta vsih očetov, pastirja vsih pastirjev, papeža in kralja ter namestnika Kristusovega, ko so na svojo ramo sprejeli tako težko breme v tako hudih časih. O gotovo so poklekli pred podobo Križanega in pri Njem miru iskali po tako soparnem trudnem in osodovitem dnevu, gotovo so se na novo prav goreče in serčno priporočili in izročili svoji ljubljeni Materi Devici Mariji. Koliko je ta trenutek terpelo in se bojevalo njihovo blago serce, je le Njemu znano, kteremu je odkrita globočina vsih človeških serc. Kakošni občutljivi da so jih sprehajali, kaže po nekoliko to le pisemce, ki sog neutegoma majhno pred polnočjo domu pisali:

„V Rimu, 16. rožnika. Predragi bratje! Vsegamočnemu, ki povekšuje in ponižuje, je dopadlo moje ubogo osebo povzdigniti k nar večji časti tega sveta. Njegova volja naj se vsikdar spolni! Spoznam in globoko občutim neizmerno breme te nove oblasti, čutim pa tudi svojo veliko nevrednost, da ne rečem svojo popolno nezmožnost. Dajte moliti in molite, o molite tudi Vi zame! — Ko bi imela soseska v znamenje svojega sočutja kako javno svečanost napraviti, Vas prosim, vroče želim, da ves denar, ki se je v to odločil, se oberne po previdnosti mestnih poveljnikov in starašin v blagor mesta. Kar pa Vas zadeva, dragi bratje, Vas objamem iz celega serca v Jezusu Kristusu. Ne da bi se veselili zato, raji obžalujte svojega brata, ki Vam podeli v vsej obilnosti svoj apostolski blagoslov. Pij IX.“

Noč je mirno pretekla in zaznava se zaželeni dan 17. rožnika. Silno ljudstva se zbere zjutraj zgodaj pred Kvirinalom in komaj pričakuje odločene ure, med seboj ugibaje, kdo da bi bil novoizvoljeni papež. Že je bila splošnja menitev in govorica, da je kardinal Gizzi; — kar udari ura devet, topovi zagermé in neizmerno hitro stokrat zaporedoma ponovijo svoj gromoviti strel, vse potihne in zdajci se prikaže naj starši kardinal-djakon ter z resno besedo pozdravi vse pričujoče: „Oznam Vam veliko veselje. Papeža imamo nadpreslavnega, prečastitega gospoda Janeza Marija Mastaj-Fereta, kardinala sv. rimske cerkve, ki so si izvolili ime Pij IX!“ Pri tej priči zadonijo trobente, zabohne bobni, razlega se vojaška godba in veselo zvonjenje odmeva po celem mestu. Zbrana množica pa je od kraja vsa osupnjena, ker je bila tolikanj vneta za kardinala Gizzija, da na Mastaja še mislil nobeden ni.

Vse drugač pa je bilo, ko se novoizvoljeni naj viši pastir na čelu vsih kardinalov sami prikažejo ter resno in veličastno pred nje stopijo. Ko se ozrejo na neizmerno množico ljudstva, ktero imajo danes prvič blagosloviti, jim koj pridejo na misel brezštevilne ljudstva vesoljnega keršanstva, ktere je Bog zdaj njihovi skerbi izročil in nad ktere imajo zdaj sprostiti in razliti sv. blagoslov Narvišega. Solze se jim uderó iz oči in globoko ginjeni pokrijejo z obema rokama svoj obraz. Vse je mirno, vse tiho. Pij zopet povzdigne roke, da bi blagoslovili, pa zopet jim omahnejo in obraz zakrijejo. Ljudstvo okrog je do solz ginjeno. Zares veličasten, slovesen, nepopisljiv prizor! Naposled vendar dajo sv. Oče trikratni blagoslov in germeči topovi z angeljskega grada oznanjajo mestu in okolici veselo novico, ki se z veliko naglico po vsem svetu razširja in povsod radovanje vzbuja. Povsod se vname viharo veselje in po celem mestu se razlegajo živi slava- in živiošklici. Viva Pio! germi kakor iz enega gerla. Imeni Pij in Mastaj ste zdaj vsakemu na jeziku in vsak se spominja na dobrotne dela njihovega prejšnjega življenja. Zakaj ime Mastaj ni bilo nikakor popolnoma neznanó, bilo je le nepričakovano, zato so se od kraja vsi nekako

zavzeli, t. j. niso bili ne veseli in ne nejevoljni: sami niso skoraj videli, pri čem da so; ko pa so jeli misliti, spomnili so se, koliko dobrega so storili novi papež nekdanj v Tata-Giovanni, kako ljubeznjiv, kako dober in vnet duhoven da so bili, koliko nesreč so odvernili, koliko ubožcev osrečili, koliko sirot očetovsko preskerbeli, koliko jokajočih utolažili itd. Tedaj pa niso mogli prehvaliti Pija IX, besedi jim je zmanjkovalo, da bi ljubezen, navdušenje za sv. Očeta izrekli, kjer koli so se očitno prikazali. (Dalje nasl.)

Propaganda čč. oo. jezuitov v Gaziru na Libanu.

(Dalje.)

Govornik dalje omeni, da je papeštvo skoraj v vsih deželah domače vstave vstanovilo, le na jutrovem ne, ter pravi, da je zdaj vgoden trenutek prišel, ker vlada tudi drugoverce terpi. Nadaljuje potem, da je papež Gregor XIV jezuite tje poslal in da vstav podpore od propagande dobiva. Nadalje dokazuje, da ne bi bilo tako dobro, ako bi se jutrovci hodili v Rim učiti. Podnebje, denarne zadeve, ki so druge, jezik, ki se pozabi, lahkorniselnost po tujem izobraževanju pride v domovino, so tehtni razlogi za vstav v domačii. In ako doma ostanejo, darujejo vse svoje dušne zmožnosti domovini.

Govornik po razsnovanih razlogih hvalo izreka čč. oo. Planchet-u in Riccadonnu, ki sta perva sprožila misel za ta vstav. Za tem še zahvalo izrekuje č. o. Ryllo-tu,*) ki je spočel véliko misel, da naj se ta vstav po zgledu propagande v Rimu razširi in sprejema mladenč iz vsih jutrovih krajev, iz Sirije, Egipta, Palestine, male Azije, vélike Armenije in iz severa otomanskega cesarstva.***) Še dalje je govoril:

„Blagor tebi Gazir, blaga sádnica, iz ktere bo toliko dobrih duhovnov v brambo katoliški cerkvi izhajalo, po kterih se bodo nam bližali razkolniki in morebiti tudi neverniki jeli spreobračati. Tvoji domači duhovni, popolnoma znani z navadami, mislimi in jezikom svojih rojakov, bodo z večo koristjo svoj sveti posel opravljali, kakor tuji. Gazir, ti nam boš z Božjo pomočjo vednost in pobožnost evropskih duhovnov pridobil, ti nas boš olíke tako izučil, da bodo naši rojaki čislali našo delavnost in službo, pa tudi da svoje očetovske šege in navade ohranimo. Blagor ti toraj, Gazir, pribežališče za našo mladost! Blagor tebi, rumena zarija za duhovstvo! Blagor!“

Komaj je mladi Armenec končal, že je besede prosil Maronit France Saadet. Njegovi starši in sorodovina stanujejo v prijetni vasi Eden-u, tako rekoč v obnožji slavnih Ceder. Tako-le je govoril:

„Govori se Vam, gospodje, o vednostih, ki naj bi jutrovo deželo razsvetlile, in Vi morebiti dvomite, če kaj premore učenje v deželi, ktero po navadi imajo za sedež nevednosti in nezmožnosti. Ako dovolite, hočem Vam na kratko vse naše učilo razložiti. Deli se v dva dela: klasični nauki in učenje posebnih jezikov. Pripravljavno leto, v kterem se novine s francoskim je-

zikom soznanijo, je pred klasičnimi študijami. Za tem pridejo latinske šole, po evropskem načinu osnovane. Greški jezik se uči v štirih poslednjih letih. Modroslovje, matematika in fizika sledijo klasičnim tvarinam, naposled se porabijo tri leta za dogmatiko in nrvnost, za razlaganje sv. pisma, za kanonično pravo in cerkveno zgodovino. Posebno leto je odločeno melhitiškemu obredu. Sirski, greški in kaldejski jezik imajo zopet svoje leta in razrede. Tudi hebrejski jezik ima vmesten prostor. Kar se učenja živih jezikov tiče, vredeni so takole: Vsaki dan dve lekciji v arabščini za tiste, ki so že v jeziku zmožni, dve drugi za Evropejce, kterih prihodnost tega jezika potrebovala bode. Peta in šesta lekcija je za turški in sedma in osma za italijanski jezik odločena. Moram pa tudi opomniti, da imamo dvojje sredstvo, ktero nam učenje jezikov zljajšuje. Na sprehodih smo po naših postavah zavezani enkrat francosko, drugi pot talijansko ali slovniško arabsko govoriti. Ako nam postave dopuščajo, zbiramo se v kope in se vadimo v turškem in armenskem jeziku, in še celo med jedjo imamo priliko v jezikih se vaditi. Branje med jedjo je latinsko, francosko, talijansko ali arabsko. Trije naših profesorjev čujejo vedno nad tem, da se pravilno bere, in ne en pogrešek ne uide bralcu, da bi se ne popravil. Po takem načinu nas vadijo prav izgovarjati, in nas navadijo lepo brati tudi za večje občinstvo. Vidite gospodje, kako goreče so naše želje se kaj naučiti; ako pa mislite, da so prevelike, prizanesite. Pravijo nam, da dobro vravnavana in pametno obračana učenost je zdatno sredstvo za izobraženost: radi bi toraj, da naj se tudi naša ljubljena domovina vdeležuje te dobrote.

Komu je prihodnost znana? Vaša Evropa, gospodje, je po učenostih, ktere so v hudih časih samostani varovali, in v mirnih med ljudstvo razširjali, na verhungu vsih drugih narodov. Zakaj ne bi ravno tista vednost, gojena po jutrovskih duhovnih, s svojimi blagimi žarki ne samo kristjanov, ampak tudi muhamedane obsijala? Prostost, ktera se zdaj tem ljudem nekoliko dani, njim dopušča misliti na to, da sčasoma tudi oni k naši veri pristopijo, in njih občenje z olikanimi narodi jim želje navdajajo, da bi se tudi oni povzdignili na stopinjo njih omike. Nočem pa z oblaki zakrite prihodnosti preiskavati, pogledimo le sedanost. Vidim dva mogočna sovražnika. Eden je razkolništvo, ki s svojim zlatom katoliško cerkev motiti iše, drugi pa je anglikanstvo, ki nič ne gleda na stroške, da bi le naše kraje, češ da, osrečil. Gorjé tedaj jutrovski cerkvi, ako bi imela slabe in nevedne duhovne zopernikom nasprot postavljati. Neogibljivo potrebno je pripravljati zvedenih bojevavcev, da osnove cerkvenih sovražnikov prekrizajo in njih zmote odkrivajo.“

Govornik ima nadalje upanje, da bo jutrova dežela sčasoma tako cveteča v veri kakor je bila v četrtem stoletju, in se nadja, da bodo duhovniki, akoravno različni po narodnosti in obredih, vender združeni v ljubezni Jezusa Kristusa delali v prid jutrovcev.

Učenec Edmund Portalis, priprosto-veselega obraza, tako-le beseduje: „Gospodje, dovolite mi Vašo pazljivost na nekaj obniti, kar je, se mi dozdeva, se izmuznilo mojima součencema . . . Med dobički, ktere daje skupni vstav za duhovščino na jutrovem, se mi zdi, je tudi edinost in zloga, in pa toliko bolj, ker smo v deželi, polni neednosti in razpertij.“ Govornik v daljši razpravi naznanjuje, koliko so raznih obredov patrijarhi in drugi duhovniki pripomogli k dobremu vspehu tega

*) Ta Ryllo je tisti priserčni prijatelj ranjcega našega Knobleharja, ki je bil pred njim misijonski prednik v Hartumu. V slavni propagandi na Gaziru se je naš Nace Knoblehar s Poljakom o. Rylom skupaj učil arabščine in na srednje-afrikanski misijon pripravljaj; tukaj je sprejel tudi znani primek „Abuna Soliman“ (ali Sulejman), ktero jutrovcem ložej teče kakor druge njim tuje imena, da si je tudi v tem delavnosti prilajšal. Vr.

**) Tudi kaki bulgarski mladenč so vmés in ako bi bilo toliko Slovanov, da bi bilo truda vredno, učilo bi se tudi slovansko. Vstav ni le za duhovski stan, temuč ima tudi oddelek za svetno izobrazo, zlasti za trgovce itd. in starši mladenč iz Aleksandrije in vsih strani tje pošiljajo. Naj pokažejo bahači, „laži-

liberalci,“ kje imajo enako napravo, ki bi v celem delu sveta oliko razširjala, kakor ta vstav. Skažite se, kaj ste storili za oliko človeštva, Vi, ki po časnikih, po zborih, po vsih shodih zoper samostane in duhovstvo dražite? Olikovanje Vaše je gerda laž in trošenje zmot in nejevere. Vr.

vstava, koliko učencev različnih narodov in obredov so v to napravo pošiljali patrijarh Valerga, mlgsp. Mussabini, vikši škof v Smirni, armenski in maroniški patrijarhi, apostoljski delegat Brunoni itd.

Potlej nadaljuje: „Vidite gospodje, kako različni narodi in kako mnogoverstni obredi so tukaj združeni. Ali ni tedaj edinost v tem kraju veliko vredna, katero gojijo duhovni z združeno odrejo? Vprašali me boste, dobro vem, ali ta edinost v resnici tu kraljuje? Ne dolgo je, kar je neki popotnik mojemu profesorju rekel: Vaša največja težava je pač v tem, ker so Vaši učenci iz tako različnih krajev in imajo tako razne navade in šege, in pri vsem tem jim vcepite bratovsko ljubezen. Ne vem sicer, kaj je moj profesor na to odgovoril; ako bi pa jaz tako vprašanje dobil, odgovoril bi, da se zastonj po celi Evropi išče vstav, v katerem je toliko edinosti, bratovske ljubezni in družinskega duha, kakor pri nas, in rad bi povedal besede našemu vstavu v čast, ktere sem unidan v svojih molitvenih bukvah bral: „Ecce, quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum. Glej, kako dobro in prijetno je, ako bratje v edinosti prebivajo.“

Zadnje besede govornikove včinile so mnogo dleskanja in veselja, in s to bratovsko ljubeznijo se je končal prvi del akademije.“ (Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Iz katoliške družbe. Tisti tukajšni družniki, kateri želé imeti zapisnik bukev in reda družbine bukvarnice, naj pridejo ali pošljejo ponj; skazuje se z vstopnico. Za zunanje ude so omenjene pole že poslane do prečast. dekanij s prošnjo, naj bi jih blagovolile družnikom oddati.

Ob enem se zavrača na §. 5 bukvarničnega reda s pristavkom, da soba za odborne seje bode gotovo odperita ob vsih nedeljah in praznikih od 10—12 dopoldne in od 1—5 popoldne, in na mizi bodo za branje časniki in dnevnik iz besednice.

V Ljubljani, 8. vinotoka 1869.

Za odbor: Vil. gr. Wurmbrand.

Iz katoliške družbe. Vsled družbinih pravil bode za to leto veliki shod v sredo 24. listopada popoldne ob 5 v čitalniški dvorani. Odbor to naznanja častit družnikom in jih ob enem vabi, naj bi obilno na shod prišli.

Tisti p. n. gg. družniki, kateri mislijo na velikem shodu kake predloge staviti (kaj nasvetovati), naj blagovolijo taiste najdelj do 10. listopada pisane poslati odboru, ali pa jih pri družbinem predsedniku besedno sporočiti, ker pozneje poslani ali naznanjeni ne grejo več na dnevni red, o tem pa se ne obravnava na shodu, kar ni na dnevni red postavljeno.

Vstop je dopušen le po skazanji vstopnice.

V Ljubljani, 10. vinotoka 1869.

Za odbor: Vil. gr. Wurmbrand.

Zdolej podpisane vabijo ženske osebe katoliške družbe, da se zavoljo pogovora za napravo bandera prav obilno snidejo v nedeljo 17. t. m. ob petih popoldne v tisti sobi, kjer ima odbor katoliške družbe svoje seje (v gosposkih ulicah št. 214 v drugem nadstropju).

V Ljubljani, 13. oktobra 1869.

Marija pl. Copini-eva. Lucija Domenikova. Marta Gerberjeva. Marija Jalenova. Jovana Nepom. Jerajeva. Amalija grofinja Lichtenbergova. Franciška Orijačeva. Franciška Orijačeva, hči. Kornelija Šolmajerova. Franciška Šuperceva. Marija Tavčarjeva. Berta grofinja Wurmbrandova.

*) Po nekem prijetnem naključju mi je prinesel pismo list iz vstava na Gaziru — ravno ko sem ta spis za stavljenje vredoval. (Gl. v Ogledu.) Vr.

Več gospodov, ki imajo opraviti z bratovšino ss. Cirila in Metoda, je popraševalo po podobicah te bratovšine: imamo jih zdaj veliko in naj pošljejo po-nje, kateri jih želé. Kolikor bolj se vesoljni zbor bliža, toliko bolj je v resnici potreba, da se na pomoč kličeta velika zavetnika Slovanov, naj bi se zopet z materjo cerkvijo sklenili narodi, ktere sta ona cerkvi in olik pridobila, napuh pa jih je od cerkve odtergal in s tem pogreznil v neštete druge nesreče.

Gosp. Nedvèd je dal ravnokar na svetlo zopet nov umotvor za glasbo, namreč: „Mašo za solo, dva glasa in orglje,“ — že dvajseto delo. Dobiva se pri Česko-Tilu (po 1 gl. 50 kr.). Maša je v G postavljena. Vsa oprava prav lična.

Iz Tomaja na Krasu. Draga Danica! Skušaj razglasiti po slovenskem svetu redko svečanost, kovo smo obhajali 10. dne tekočega mesca pri nas.

Tri dni prej, namreč četrtek, petek in saboto se po trikrat na dan oznanjali zvonovi vse tomajske fare veselo svečanost, ki ima se obhajati v nedeljo 10. okt.

Leta 1796 v Koprivi tomajske fare rojeni gospod Anton Ukmar je zapel svojo novo mašo 10. oktobra 1819. Od tistega časa je neutrudljivo in z navdušenostjo spolnoval dolžnosti svojega težkega stanu povsod, kamor je bil poklican. V svoji zadnji službi kot farman v Tomaji od leta 1831 je z enako radostjo delal na kornist katoliških vernikov, in dela zmiraj. Njegova neutrudljiva delavnost, kar tiče Božjo službo, odgojevanje mladeži po šolah, in podučni izgledi v dosegi posvetnega blagostanja so mu naklonili vdanost vsih faranov, spoštovanje vsih znancev. Tudi prečastito školištvo je priznavalo vse te zasluge ter mu je izročilo šolsko nadzorstvo, ga volilo za dekana in zadnjič Njih veličanstvo za častnega kanonika. Še terdni starček je pretečeno nedeljo, to je 10. oktobra, obhajal svojo zlato mašo pri sv. Petru v Tomaji. Premilostni škof teržaški, grof rimski, so se milo- in velikodušno vdeležili te slovesnosti, azistirali pri sveti maši, opravljaje službo arhidijakona, z drugimi kanoniki in mnogimi duhovni vse okolice. Čveteropevci ljubljanske Čitalnice so pa z mičnim petjem mnogo mnogo pripomogli k povzdigi te slovesnosti, in umetna sprema z orglami se je milo zlagala.

K tej malokadanji svečanosti je bila privrela neštevilna množica ljudi od vsih krajev. S cveticami in zelenjem okinčana prostorna cerkev je bila vsa nagnjetena z ljudmi. Pred cerkvijo so daleko oznanjali možnarji poglavite dele sv. maše.

Pri kosilu je bilo s prečastitim vladikom teržaškim vred mnogo prijatlov in spoštovalcev, njih do 50. Izverstni teran tomajski, zlasti iz Vedenskih zemljiš, vzajemno petje pričujočih sokolcev in splošno prosto vedenje je pripomoglo, da se je ta veselica prek večera končala v nar lepšem redu na zadovoljnost vsih deležnikov. Sam večni Bog daj, da naš preljubi gospod dekan še dosti — dosti lét sebi izročene ovčice srečno pase in varuje vsih hudih napadov, kar tiče dušni in telesni blagor, na svoje veselje in blagor vsih faranov.

Dr. O.

Iz Gazira na Libanu, 17. sept. 1869. Milovščina..., ktero ste v. č. gosp. s pismom 18. avg. t. l. blagovolili nam poslati, nam je prav nepričakovano veselje napravila itd. Namen vstava našega na Libanu Vam je zadostno znan, na kratko Vas toraj zagotovim, da bomo po Vas poslano milovščino v vresničenje namena porabili. Kaj bi do konca lista molčal, mar naj koj zdaj povém, kaj je vzrok, da Vam ne odgovori tisti pater, kteremu ste Vi pisali. Za Vas bo nepričakovana novica, za me pa žalosten spomin! Tedaj, že je skorej leto, od-

kar se je o. Bourquenoud*) iz revne te zemlje preselil v boljši domačijo, in kakor trdno upamo, je v posestvu boljšega življenja, kjer ni terpljenja in ne žalovanja.

Pač res, kaj je človeško življenje? Kako hitro in nenadoma zamore končati! Kdo bi bil mislil, da nam bo ranjki o. Bourquenoud tako hitro pot na uni svet pokazal? on, ki je bil v naj boljših moških letih! — 17. oktobra, ravno v praznik Marijne čistosti, je po šestdnevni bolezni popoldne med 3. in 4. uro mirno v Gospodu zaspal.

V družbi z enim naših holanških očetov, ki kake tri leta v Bejrutu stanuje,*^{*)} šel je na učeno potovanje v kraj Antijohije. Že domu se vračaje zapazi neko jutro na barki, da le z velikim trdom levo roko zamore pre-gibati. V začetku je nekoliko mislil, da je premraženje, pa kmalo je sam sebi verjel in se prepričal, da je na-sledek mertvouda. Pripovedoval mi je ta dogodek, ko je že spet bil v svoji sobi in pristavil je: „Čas moje smerti se približuje.“ In res, le malo dni nam je bilo še odločno ga v prostih urah viditi. Kakih sedem dni pred smertjo hotel je neko jutro o navadni uri sv. mašo brati, nekaka slabost pa se ga loti in moral je, ko se je bil komaj dobro v sv. obleke napravil, iz zakristije v svojo sobo se podati, ktere od večera tistega dne brez pomoči ni mogel več zapustiti. Vsa leva stran je bila namreč od mertvouda omamljena in glava od vro-čice vsa razbeljena. Kadar ga je merzlica prav hudo napadla, ga je zapustila zavednost, za zadnji dan živ-ljenja pa se mu je vernila popolnoma vsa zavednost. V jutru je opravil veliko spoved in potem je prejel sv. obhajilo. Popoldne so ga djali v sveto olje in kmalo potem je mirno v Gospodu zaspal.

Gazir ga bode močno pogrešal: nameraval je gotovo še velike reči doveršiti za sv. vero in za učenost; ali človeške pota niso Božje pota. Priporočujem tedaj njegovo dušo Vaši pobožni molitvi.

Našemu vstavu, hvala Bogu! se ne godi preslabo. Ako bi imeli več denarjev in drugih pripomočkov, koliko dobrega bi se dalo storiti! Kadar se mladenčji spočitnic snidejo, kar se bo do 7. oktobra zgodilo, bomo imeli v svoji napravi vse vzhodne obrede. Med temi rejenici so tudi štirji Bulgari. Pred nekaj dnevi nam je propaganda v Rimu poslala dečka, ki je doma iz Epira, in še neki grešk propagandist ima k nam priti. Razumteh je prišel pred enim tednom gojenec iz vstava gospoda Valerga v Jeruzalemu, da tukaj bogoslovje ponavlja. Glavni vzrok temu, da so ga v Gazir poslali, bile so vedne sitnosti, katere je v Bejt-Džali (Patrijarkovo semenišče zraven Betlehema) od svojih še razkolniskih starišev imel prenašati.

Kar se tiče našega posebejnega vstava (menim, neduhovne), je tudi temu število se pomnožilo. Imamo otroke iz naj boljših družin; zdaj precej Evropejcev.

Karol Šibulski, pa katerem vprašate, že skoraj dve leti ni več pri nas. On ni bil za više učenje.

Mi duhovni smo vsi precej zdravi in veseli. Eden izmed očetov, katere ste pred tremi leti tu videli, je šel pred letom v Fourviere (Lyon), da na Francoskem bogoslovski šoli dovrši.

O. Kanutti je še vedno naš rektor itd.

P. Fl. Engbert. S. J.

^{*)} Bourquenoud (r. Burk'nú) je bil posebno učen in priljuden gospod; zlasti je obilno popotoval po Palestini in je endotne kraje mično in učeno popisoval. V kolinskem časniku „Das hl. Land“ se nahaja več njegovih spisov. Vr.

*) Najberže č. g. J. Van Han, profesor, še mlad, učen mož, ki ima od svojega reda nalogo Palestino preiskovati, učno in kritično popisati; pričakovati nam je torej kaj izverstnega dela spod take roke. Vr.

Pelinorec.

Papež-kralj. „Figaro,“ ki se gotovo ne more reči, da je kaj posebno katoliškega duha, je pisal nedavno tako-le: „Moskovitovski papež (to je, ruski car) tare narod, ki ne zahteva družega, kakor svojega Boga, svoje altarje, svojo narodnost, svoj jezik, svoje postave in domovino svojo. Domoljube obešajo, žene pretepajo. Poljska ima le enega zagovornika in branitelja, in ta je v Vatikanu. Ruskim in drugim barbarom je le en sovražnik, papež, kateri je kralj še ne milijona mož. Častitljivi starček pri 80 letih, živi še ostrejšje kakor sicer marsikteri duhoven, praznuje vse praznike v čast Onemu, čigar vidni namestnik je, dela vsak dan po 10 ur, in končá vsakdanje svoje delo s tem, da sprejema in blagoslavlja one, ki potujejo k njemu od vsih štirih strani sveta. In treba tega sovražnika vsakega samosilstva za svetnika razglaševati, kajti veličastne nebeške čednosti njegove ga slavé svetnika že v življenji. Kdor koli ga je kdaj vidil in slišal, moral je občudovati njegovo milotno in nebeško veličastvo, ki ga obdaja. Sedanji čas spoštuje veličastnega glavarja Pija IX čakaje prihodnjo neumerljivost njegovo.“

Marija, mati usmiljenja. Pred nekaj leti je bil duhoven v Strasburg-u poklican k gospodu, nekdanjemu sošolcu, ki se je pa sčasoma izneveril in zdaj hudo zbolel, ali pri vsem tem ni hotel od poboljšanja nič vediti, slišati. Duhoven pride in bolnika k boljšim mislim pregovarja. Pa vse je bilo zastonj. Vse slabe in napačne misli mu je vedil duhoven ovreči, ali serca omečiti, tega ni mogel. Zdaj se spomni, da naj revnega grešnika nebeški Kraljici priporoči. „Ljubi prijatelj!“ mu pravi, „s težkim srcem vas vidim brez sprave z Bogom v večnost iti. Akoravno ste mi vse odrekli, ne odrecite mi kratke molitvice k presveti Devici, eno češčno Marijo opravite. In ako tega ne, darujte saj deviški Materi Kristusovi mojo molitev; ona je tako dobrotljiva, da bo tudi molitev drugega sprejela za vašo. Če mi to obljubite, vas zagotovim, da se bodele na prihodnji Marijin praznik z Bogom spravili.“ Bolniku se zaleskečejo solzice na licih, podá prijazno roko duhovnu in zagotovi, da hoče to storiti. Z zmiraj večo pobožnostjo pa moli češena-Marijo. Na dan Marijnega oznanjenja je bil bolnik ves spremenjen. Mati usmiljenja mu je bila sprosila milostno spreobrnjenje. Obtoži se prav skesano svojih grehov in sprejme sv. popotnico z veliko pobožnostjo. Zadnja beseda njegova bila je lepa zahvala svoji mili varhlinji Mariji!

Liberaluhovska učenost ima prav lahko in gladko pot. To je gotovo, kakor ona pravi, da človek ni bil vstvarjen, temuč prav počasi se je izgodnjajl iz česar koli si bodi, in treba je bilo tako-le kacih 900000000000 lét, da se je to doveršilo, zakaj vsaka oslovka željust in vsak kurji kljun, česar ostanki se kje najdejo, so od nekdanjih človeških gláv, in veste, da tako naglo se človek iz osla, kure, bivola ni mogel tako lepo izobraziti, kakor so zdaj liberaluhi. Če je pa morebiti že Bog kaj stvaril, je stvaril k večemu ne mara polža, črepaho ali kaj enacega, in iz unih reči so se strašno počasi spetičili svetilnjaki 19. stoletja, katerim je dosti sedanje življenje, ker išejo ga vživati čisto po svoji slasti in kusu „sicut mulus et equus,“ quibus non est intellectus. — Enako gospodje učenjaki štejejo človeško strašansko starost, kadar n. pr. globoko v Nilovem blatu kako čepino najdejo; to precej gre na plasti, koliko palcev Nil ali druga reka vsako leto zasuje, zakaj tega liberaluh še ne zapopade, da reka tudi eno samo noč lahko celo hišo odplove ali pa podsuje; in hitro jo imajo: toliko bilijonov, trilijonov, kvadrilijonov lét mora že človeštvo na zemlji bivati! Sej vse jim je na tem ležeče, da bi overgli sv. pismo in Božje razodenje, Boga in pekel

odpravili, ker nehvaležni mesenjaki se bojé — pravičnega Sodnika. Toda s svojim lažnjivim modrovanjem mu ne boste odšli! —

Razgled po svetu.

Sedanji politiški stan. „Tir. Stimmen“ dokazuje, kako so nemško-liberalci v zadregi. Že so z napadeža potisnjeni v brambež, in že drugo leto so prišli tje, kjer se je Šmerling še le četrto leto primerznil, ter nastaja spolnitev Šmerlingovih besed: „Vi niste zmožni za vladanje.“ „Presse“ priznava, da Madjari in zunanje dežele jim odrekujejo zmožnost vladati. S prenarejo volitve se išejo še iz zadrege izkopati oni, ki so se za nespremenljivost vstave tako nategnjeno bojevali, toliko „verfassungstreuerskih“ društev vstanovili, tako kričali zoper papeža, Rim, ultramontance, oni sami hočejo svojo preljubo „verfassungo“ spreminjati! Opozicija pa predbro vidi osnovo nemško-liberalne stranke in se ne bo podala v to reformo, ktera bi uni stranki le še nekaj časa njeno gospodstvo ohranila.

Ravno ta list pravi, da Avstrija je truplo, ktero je že pod cesarjem Jožefom II zgubilo svoje težilo ali sredotežje. Marija Terezija je pustila po historijskih pravicah vsaki deželi njene pravice in samoupravo in nič ni hotla vediti o gospodstvu enega naroda nad drugim, z enako ljubeznijo je branila jezik, koristi Nemcev in Slovencev, Italijanov in Madjarov; zato je bila od vsih narodnost z enakim navdušenjem ljubljena. Edina in pravična, počivajoča na starodavni keršanski zvestobi je Avstrija preživela naj hujši skušnje. Jožef II je težilo prestavil iz deželnih zborov v dunajske kancelije z vsemogočnim centralizirajočim vradniškim aparatom. Ta aparat se je vsedel na stol ene same — nemške narodnosti, in zato se je pričelo germanizovati, da bi se odbrile z narodnostmi vred tudi historijske prava posameznih kraljestev in dežel. (Od tod je jasno silovito navdušenje nemško-liberalne stranke za Jožefa II. Pa se vé, da še morebiti bolj zato, ker je jel cerkev stiskati.) Podlage državnine: vero in npravnost so ob enem kinkajoči, služeči, preiskavajoči in sanjajoči duhovi jeli podkopavati, — in nasledki tega so znani. Belgija je na prvo bila zgubljena, potlej se je Ungarija vzdignila za svoje historisko pravo. Jožef II je prvi zbudil narodno opozicijo. Meternih jo je dušil, pa punt je zmagal. Prostoduhi leta 48 so državni čoln po vsaki ceni silili v jožefinsko vodo, tako se je pod njih zastavo hitro razkrojjevanje veršilo. Junaki Radecki, Vindišgrec, Jelačić in d. so bili tačas rešivne zvezde. Bach je zamudil pravi trenutek povzdigniti razdjano državo na podlagi zdravega federalizma. Šmerling je zopet po Jožetovo ongavil z nemško hegemonijo, centralizirano na Dunaju; toda Ogrov ni bilo in on je moral iti. Beust je z Deakom se razumel monarhijo v dvoje razdeliti, Nemce na eni, Madjare na drugi strani gospodarje storiti. Madjari tiše na to, da svoje vojaštvo domu dobé in imeli bi si tako prosto roko ločiti se od Avstrije. Za te lepe reči plačuje Cislajtanija 70 odstotkov, Ogersko pa le 30. Za Cislajtanijo zopet hočejo sredotežje imeti v hiši pred šotovskimi vratami, pa večine narodov vanjo ni. Tudi unkraj Litave večina narodov ni zadovoljna. Manjšini na obeh stranéh hočete večini nadgospodovati ali majorizovati pod Beust-Giskram. Se bo li to dalo za stalno? Tako „Tir. Stim.“

Trobenarici nemško-liberalne hegemonije, stara in „N. Fr. Presse“ ste si hudo v laséh. Obé bivši poprej strahoviti verfassungstreuerci ste v enaki zadregi; vendar „stara“ koklja kokodajska, da po sedanji poti nikakor ne gre dalje; „nova“ pa se grozno šopiri zoper pogajanja s Čehi in zlasti zoper osnovo kacega novega prekorednega državnega zbora. Stara namreč meni, da

bi se moralo zdaj nasaditi na nekatere nabadke „kromeriške“ vstave, ter bi si pomogli „iz dvojne zanjke, v ktero smo od dveh lét čedalje globokeje zabredli.“ „Terpni upor,“ se zdi starki, „raste kakor povodenj in žuga nevarnost obstojnosti države.“ Kdo je pa vsega tega kriv? To naj se „Pressi“ med seboj pomenite. Pa saj ne zopet tisti, kteri so vselej hotli vsem državljanom enake pravice? — Malo pozneje pa se je podala tudi „Neue Freie,“ da hoče pogodbo, pa le tako, da vstava ne terpi. Več časnikov pogodbo napoveduje in nemško-liberalci na Dunaju so menda pemski deželni zbor nagovorili, da naj on stori prvo stopnjo k pomirjenju in se prenove v volitvi loti. Toda Pemci so jim odgovorili: ako to storite, bode v dež. zboru češko večina. Pri tej in taki zapredenosti pa češki listi nočejo kaj dosti o pogodbi slišati.

Bogoslovski naučni oddelek v Innsbuku ima to leto veliko več učencev mem družih lét. Konvikt jih zamore sprejeti samo 110 in že 29 jih je moralo stanovanj zunaj iskati. Tako se kaže, da v Avstrii in zunaj Avstrije raste veljava šol, ki so v rokah oo. jezuitov, če tudi psevdoliberalce zato žolc in jeza kuha.

Svitli cesar, kakor se za gotovo piše, se 1. listopada podá k slovesnosti, ki se ima obhajati o pričetji jadrnanja po sueški vožini. Po Donovi se ima peljati v Carigrad in celi prihodnji mesec se muditi na Jutrovem. Ministri Beust, pl. Plener in Gorove z obilnim spremstvom s cesarskega dvora vred imajo potovati s cesarjem.

Razne novice. Naučni minister menda hoče vsled novih postáv zatreti očitno pripravnico za učenice pri gospéh uršulinaricah na Dunaju (?). Zanesse naj se, da bo cesarstvu in prebivavstvu škodoval, ako bo tako delal. — Veliko se zdaj pretresuje, s kom smo ali želimo Avstrijani prijatli biti, in s kom ne. Toda zmiraj bolj se potreba kaže, da bi med seboj zložni bili. — Nobeden pa ni bolj slep kakor tisti, ki meni, da bo edinost, dokler se bode po časnikih gerdila jedru Avstrijanov njegova cerkev. Ako se res sprijaznimo z Rusom, utegne za narodnost kaj bolje biti za vero pa, kadar jo jenjajo Rus in naši psevdoliberalci, časnikarski judje in frajmavrarjevalci tretji. Pisavski in kričarski svet je večidel brez vere, in vse kaže, da v tej reči ne bode hitro bolje. Treba bi bilo, da vstane kak nov Dominik, ki bi ljudi med seboj miril in pa zopet moliti učil; toda poslušati bi ga utegnili še le potlej, ko bodo poprej tepeni. Neki dr. Tavšinski je na Dunaju v zboru za tako imenovano „verstvo ljuških pravic“ kar naravnost napadal Kristusovo božjo natoro, zasmehoval celibat. vesoljni zbor itd. in poslušavci so se mu krohotali! Ali prišel bo čas, in se bode satan krohotal, kedar bodo zaslepljeni sedanji krohotači in zaničevavci božjega razodenja „v vnanih temah jokali.“ „Bog se ne dá zasmehovati.“ — Evangeliški generalkonvent v Peštu oporékva zoper pisanje sv. Očeta do protestantov v oziru na vesoljni cerkveni zbor. V tej oporéki se superintendent Madai laže, da vsled naredb trienškega cerkvenega zbora je v katoliški cerkvi nemogoč vsakteri napredek in razvoj. Ali ni pa n. pr. razvoj ravno določilo neomadežanega spočetja (resnice, ki se je sicer vse čase verovala v cerkvi, zdaj pa tudi cerkveno ter stanovitno določila)? Ali ni napredek neprenehano prištevaje toliko novih udov sv. cerkve med svetnike. Ali ni napredek toliko razširjanje sv. vere po vsem svetu, med tem ko protestanstvo dela napredek le v svojem lastnem razporu in v raztresanji še tega, kar so njih očetje iz naročja matere cerkve ohranili? — Na Badenskem se „fortsritlerji“ in „bettelprusi“ kaj osorno obnašajo do cerkve. Minister Jolly je napadal pravice sv. cerkve ter rekel naravnost, da država je nad vse (suvrén), tedaj ji mora cerkev podložna biti!! Kdo bo pa potlej suvrén in

omnipotent, ako mavtarji prestol prekucnejo, ali če ošabnega ministra zadene pravica Božja, kakor napihnjenege Amana? — Na Francoskem bližen vihar napovedujejo, in zmiraj manj se zanašajo, da bi se Napoleonovci mogli ohraniti. Ako bi bil Napoleon III bolj s cerkvijo deržal, gotovo je, da bi ne bil v take zadrege prišel. Kako se je Napoleon obnašal o Kastelfidardi, o izdajavskem razdiranju Jakina? — Kardinal Švarcenberg in škofa budjejeviški in linški so imeli odriniti 10. in kardinal Ravšer 25. tega mesca v Rim. —

Iz Ljubljane. Šolska maša. Sliši se, da tudi po nekterih gimnazijah na Slovenskem se kaj živo cvirna in agitira, da bi se študentovska maša zaterla. Od kod brije ta merzli duh? Kje bodo mladenči sprosil pomoči za modrost in učenost, če ne pri studentu vse milosti in vsih darov? In ali ne pravi postava, da vero in verske vaje Cerkev vravnava, — kako se tedaj svetnjaki v to vtikajo? — Šolska maša je ena naj posebnih vrednost in lepotic pri šolstvu: slecite šolo vsih prednost in čednost, — pa hodite sami vanjo; starši slovenski so preveč verni, da bi vam samo za drobice suhe posvetne učenosti sinove s težkimi žulji in velikimi stroški v šolo pošiljali. Že to leto se sliši, da se je število študentov zmanjšalo. — Dalje je pomniti, da so mladenči dolžni moliti za starše, ki se zanje trudijo in delajo doma, pa za dobrotnike, pri katerih mnogi zastoj dobivajo živež in pripomočke, in kje je lepši prilika k temu kakor ravno pri vsakdanji šolski maši?

Ne moremo torej dosti grajati in milovati nepremišljenega in prederznega počenjanja zoper tako vterjeno, starodavno in potrebno cerkveno pobožnost šolske mladine, in ako bi klicanje pred svetnega sodnika ne pomagalo, kličemo počenjevce zoper omenjeno pobožnost na Božjo sodbo. Kličemo jih na sodbo pred katoliškimi starši, ki mladino tudi zato v šolo dajejo, da se v čednosti vadi, ne le v svetnih vedah. Šolski vodniki pa naj pomnijo, da oni zastopajo pravo korist naroda in staršev in so po vesti, postavi in poštenji zavezani vstavljanju naj lepših in naj koristnih cerkvenih opravil. Kdor pa meni, da s takim djanjem morebiti oliko razširja, naj gre med Beduine k „mrtvemu morju“: tam ne zvoči k maši, — pa tudi v šolo ne.

V vojaščino (k liniji) sta vzeta tudi gg. bogoslovca Juri König in Janez Zdražba.

Domača zavarovalnica. Ker gre veliko denarja za razne zavarovalnice v tujo deželo, svetuje dr. Razlag domačo zavarovalnico, v kateri bi prišlo 5—6 kr. od sto na leto, ter bi bila veliko ceneja mem tujih.

Dvojna petdesetletnica. Prihodnji četrtek, to je 21. tega mesca — v god sv. Uršule — bode v nunski cerkvi v Ljubljani lepa in preserčna slovesnost. Zraven navadnega spomina sv. Uršule in njenih deviških in mučeniških tovaršic bodete dve častiti redovnici obhajali tudi svojo zlato obljubo ali petdesetletnico, odkar ste samostansko obljubo storile. Ti dve častiti redovnici ste namreč: Mati Mihela Marija Šmalec in Mati Rozalija Marija Rok, obe Ljubljancanki, ki imate zraven splošnih samostanskih zaslug tudi to, da ste dolgo let v šoli učile ter veliko dobrega storile za žensko mladino, zlasti ljubljanskega mesta. Ob osmih bo torej velika sv. maša in slovesnosti primerna pridiga. Za pridigarja so naprošeni eden preč. ljubljanskih korarjev. Gotovo se bode tega lepega opravila tudi mesto obilno vdeležilo, posebno pa gospe, gospodičine in gospodinje, katerim ste bili omenjeni gospé učenici.

Za vodja namestnika v kn. škof. semenišče v Ljubljano pride g. Ant. Gros duhovni pastir v Javorjah.

Slovenska reč v deželnem zboru z velikanskimi koraki napredva.

Za poslanca v Poreč je v koparskem okraju izvoljen narodnjak g. Fr. Ravnik.

Od Gorenske strani. — K spominu in godu sv. Uršule in njenih sv. tovaršic, devic in mučenic pozdravljamo vse pobožne ude Uršulinskega društva, kterege pglavitni namen je, po njega vodilih se med seboj podučevati v verskih resnicah, in opominovati k lepemu življenju in djanju in tako doseči veliko milost srečne zadnje ure. Zatoraj bratovšina sv. Uršule vsaki dan moli Očenaš — Češena si Marija — Čast bodi Bogu — in prosi za tolikanj potrebno srečno zadnjo uro. Ali ni še zadost samo nekoliko za srečno smert prositi, treba je tudi zanjo delati, se truditi. Dobro in natanko nazzanujejo pomočke k lepemu življenju braterne bukvice sv. Uršule; kupi si jih pri g. M. Gerberju v Ljubljani za ponižano ceno (35 kr.). Blagor ti, ako se bratovskih v teh bukvicah popisanih vodil čversto deržiš, in jih zvesto spolnuješ, gotovo si boš naklonil milost srečne smerti. (Konec nasl.)

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Č. g. Jan. Oblaku, duhovniku v Harijah, je podeljena lokalija v št. Heleni. Naslednji č. gg. so tako-le prestavljeni in postavljeni: Matija Absec, duh. pomočnik, z Berda za prvega duh. pom. v Poljane; Pet. Prijatelj, novoposveč., na Berdo; Jan. Stamcar iz Metlike v Semič; Karol Hofer iz Starega terga pri Poljanah v Metliko; Fr. Žagar iz Reke na Kočevskem v Stari terg; Mih. Saje, novoposv., v Reko; Karol Lapajne iz Studenega v Ternovo ljubljansko; Val. Bernard iz Selc na Studeno; Jan. Hladnik, novoposveč., v Ternovo na Notr. za zgodnjika, ker je č. g. Jan. Urbančeku podeljena fara v Krašnji; Jan. Stupar, novoposv., k Fari pri Kostelu. Lokalija v Javorjah je razpisana 6., korarija v Rudolfovem pa 12. t. m.

V terzaško-koperski škofii. Č. g. Jan. Ferjan, kapl. v Krašici, je postal kurat pri sv. Antonu pri Kopru. Č. g. Fr. Hrovat administr. v Ivancu. Č. g. Al. Paoli, pride za duh. pastirja v Boršt; ravno tako č. gg.: Ant. Zupančič v Krašico, And. Martinčič iz Trade v Trebič, Andr. Pahor v Strado, Dominik Tamaro v Strunijano; Ant. Spanio pa v Mile za duh. pom., Jan. Hrovat iz Pazna v Novake za duh. pom. — Novoposvečenca sta tako-le postavljena: Č. g. Jak. Ladavac za duh. pom. v Pazen, čast. g. Nik. Spadora v Buje. Č. g. Mat. Sešik, duh. pastir na Berdih, gre v pokoj. — Umerl je čast. gosp. Ant. Krajnc 28. avg. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. A. Lah 20 gl. Neka oseba iz Ž. 1 cekin za spreobrnjenje sina. Neimenovana 20 sold.

Za afrik. misijon. Barba Jerovšek 1 gld. Kat. Drešar 1 gl. M. Doveč 1 gl. — Od udov Marijne družbe in od mene v podporo misijonarjev v srednji Afriki 10 gl. B. — Iz Ternovega na Notr. 3 gl.

Za bulgarski misijon. Duhoven z Gorenskega 2 gl.

Pogovori z gg. dopisovalci.

G. Fr. S—r.: „S. Thom. Summa“ še le izhaja; kadar pride naslednji zvezek, ga dobite prec. Ravno to pa je korist, da si zamore vsak, skoraj ne vedé kdaj, celo delo na prav lahki način pridobiti in nasproti zlagoma brati in študirati. Tako je tudi z nekterimi družimi knjigami iz Wegerove bukvarnice. Kteri gg. nimajo sicer „intencij“, jim je tukaj velika pomoč odperla. — G. G. J—lj: Jih utegnete s priliko poslati. — P. And. v L.: Serčna hvala! — Došlo nam je nekaj denara brez pisma ter brez naznanjenja, kakošen namen ima. Pošta je Loka (Bischodlak). Prosimo, naj se nam naznani. — Gosp. J. Trob. v Wab.: Polovica omenjenega je že določenim izročena; druga pol. menda pozneje. Za dop. serčna hvala! — Gg. „Odpertega pisemca“ in drugim: Sodimo za zdaj na bolje: da gosp. pisatelj že unkrat omenjenega stavka se je prenaglil in ni mislil hudega. — G. Žg.: To nazn. ima svoj pomislik.